

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку і аудиту

кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з дисципліни «Економічна теорія»

на тему:

«МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ»

Студента II курсу групи ОПД-21

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Мацишин Владислав Миколайович

Керівник: канд. екон. наук, доцент

Фаріон М. М.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії: _____

Тернопіль, 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. Теоретичні аспекти економічного зростання.....	5
2. Аналіз основних показників макроекономічного зростання: національний тренд	9
3. Межі економічного зростання та його державне регулювання.....	18
ВИСНОВКИ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	24

ВСТУП

Економічне зростання – одна з основних цілей макроекономічної політики будь-якої держави, в тому числі і України, оскільки зростаюча економіка має більшу здатність задовольняти нові потреби і вирішувати соціально-економічні проблеми як всередині країни, так і на міжнародному рівні. Нездатність окремої країни створити і підтримувати сильну економіку, увійти в глобальний бізнес на правах партнера і повноцінного конкурента, означає, що вона залишиться економічно слабкою і залежною, не матиме можливості динамічно розвиватися. Тому економічний розвиток дуже важливий для України. Варто відзначити, що динаміка економічного зростання за останні роки свідчить, що наша економіка знаходиться в стані занепаду.

Очевидно, що в сучасних українських умовах не сформована система факторів, що гарантує динамічні темпи зростання в поєднанні зі структурною трансформацією нашої економіки. У зв'язку з цим набувають значимість і актуальність нові дослідження на предмет формування принципово іншої системи чинників зростання.

Проблему економічного зростання розглядали багато вчених: Й. Шумпетера, М. Фрідмана, Ж.Б. Сіючі, Дж. Б. Кларка, Дж. Робінсон, Г. Мюрдаля – вивчали розвитку теорії економічного зростання; А. Анчишкіна, К. Микульського, М. Сидорова, Н. Кузнецова, В. КаМаєва, Р. Грінберга в своїх працях досліджували теоретичні основи економічного зростання; Е. Денисона, А. Юнга, Р. Лукаса, Р. Барро, П. Хоувіта досліджували оцінку кількісного внеску тих чи інших факторів в економічне зростання в рамках емпіричних досліджень.

В результаті накопичених досліджень, до теперішнього часу виявлено основні закономірності економічної динаміки, визначено фактори економічного зростання актуальні і в сучасних умовах: продуктивність праці;

науково-технічний прогрес; інвестиції; якість (кваліфікація) робочої сили; інституційні чинники.

Однак, визнаючи безсумнівні заслуги російських і зарубіжних економістів в дослідженнях окремих факторів економічного зростання, слід зазначити, що в даний час недостатньо обґрунтований макроекономічний аналіз економічного зростання.

Актуальність даної проблеми визначили вибір теми, мети і завдань нашого дослідження.

Мета дослідження: є економічне зростання, як макроекономічне явище та шляхи його державного регулювання.

Завдання дослідження:

1. Обґрунтувати теоретичні підходи до визначення поняття «економічне зростання».

2. Дослідити економічне зростання як економічну категорію, розкрити сутність системи чинників економічного зростання;

3. Зробити аналіз та охарактеризувати основні показники макроекономічного зростання: національний тренд (2013-2017рр.)

4. Проаналізувати та запропонувати основні межі економічного зростання та його державне регулювання.

Об'єкт дослідження: є національна економіка української держави.

Предмет дослідження: є теоретико-методологічні аспекти здійснення аналізу економічного зростання.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативні документи, статистичні матеріали, спеціальні монографічні й періодичні джерела, програмне забезпечення тощо.

1. Теоретичні аспекти економічного зростання

Однією з найважливіших цілей економічної політики уряду будь-якої країни є стимулювання економічного зростання, підтримка його темпів на стабільному та оптимальному рівні. Економічне зростання – категорія, яка залежить, як від економічних, так і неекономічних факторів. Дослідження даного визначення дає можливість визначити реальний стан національної економіки та розробити ефективну державну економічну політику.

Економічне зростання — це просте збільшення реального ВВП країни, яке відображає значно вужче коло зв'язків і відносин, ніж економічний розвиток. Економічне зростання є органічною складовою частиною економічного розвитку. Можна сказати, що економічне зростання – це кількісний економічний розвиток, а економічний розвиток – якісне економічне зростання.

Проаналізуємо наукові підходи, що описуються у міжнародній і вітчизняній літературі стосовно визначення сутності поняття «економічне зростання».

Зарубіжні вчені С. Брю та К. Макконел розуміють під економічним зростанням збільшення виробничих можливостей, що відбувається зі збільшенням кількості використовуваних факторів виробництва або вдосконаленням техніки і технології [8; с. 634].

Вчені Р. Дорнбуш та С. Фішер у своїх наукових розробках визначають економічне зростання з позиції зростання реального ВВП [5; с. 21].

П. Самуельсон та В. Нордхауз запропонували інший підхід до розуміння змістовності «економічне зростання», вони визначають його як збільшення потенційного валового національного продукту країни, що в кінцевому рахунку являє собою розширення меж виробничих можливостей країни [13].

Під економічним зростанням С. Кузнець розуміє тривале підвищення можливості країни поставляти все більше і більше різноманітних економічних

товарів і послуг населенню, засноване на розвитку технології і ефективному ідеологічному регулюванні [5].

Вчений М. Шніцер у своїх працях зазначає, що економічне зростання на макроекономічному рівні – це здатність країни розширювати свої можливості щодо виробництва потрібних людям товарів і послуг [16; с. 322].

К. Перес у своїх дослідженнях описує економічне зростання як процес накопичення технологічного і соціального потенціалу в країнах, що розвиваються, який знаходиться в залежності від їхньої здатності використовувати різні можливості, які послідовно розкриваються перед ними [12; с. 40].

У новому тлумачному словнику української мови поняття «економічне зростання» В. Яременко і О. Сліпушко розглядають як абсолютну і відносну зміну макроекономічних показників, що характеризують стан економіки країни в часі і протягом тривалого періоду (року, декількох років) [11].

Економічне зростання, на думку С. Дзюблик, являє собою збільшення обсягів суспільного виробництва та розширення можливостей економіки задовольняти зростаючі потреби населення в товарах та послугах [4; с. 88].

В. Чепінога вважає, що економічне зростання проявляється як тривале збільшення виробничого потенціалу економіки, який пов'язаний із такими виробничими чинниками, як праця, капітал, технічні знання, земля, використання яких пов'язане із межею виробничих можливостей [15; с. 327].

В своїй роботі, на основі проаналізованих досліджень ми пропонуємо визначити економічне зростання країни як стійке в часі, територіально збалансоване кількісне збільшення та структурно-інноваційне вдосконалення результатів виробництва у вигляді вироблених товарів і наданих послуг, що відбувається пропорційно за всіма галузями економіки та базується на оптимізації відтворювальних процесів.

Таким чином, дослідження і критичний аналіз визначень зарубіжних і вітчизняних науковців сутності поняття «економічне зростання» дозволило нам дійти висновку, що, в цілому сутність цього поняття розглядається в межах трьох підходів: процесного, результативного і трансформаційного.

Достатньо обґрунтованим нам видається об'єднання усіх підходів при визначенні поняття «економічне зростання» і розуміння його як досягнення вищого ступеня розвитку економічної системи за рахунок удосконалення структури економіки, технологій, суспільного продукту та інтенсифікації суспільного виробництва протягом певного періоду часу, що знаходить свій прояв у позитивній динаміці ключових показників національних рахунків, виробничих можливостей та соціально-економічних стандартів.

У контексті реалізації економічної політики особливого значення набуває не просто ідентифікація масштабів економічного зростання, а й визначення його якості – джерел і факторів зростання.

З огляду на це дослідимо науково-методичні підходи до сутності поняття якісного економічного зростання. Одразу зауважимо, що проблематика ідентифікації якості економічного зростання є вкрай складною, системною та багатоаспектною. Саме через це процес теоретичного розуміння та методологічного визначення сутності якісного економічного зростання не завершено.

Якість економічного зростання є настільки комплексною і багатогранною характеристикою динаміки економічної системи, що виміряти її за допомогою одного показника не видається можливим.

У праці [18; с. 258] ключовим аспектом оцінювання якості вважають аналіз рівня розвитку людського потенціалу – за напрямками зниження дитячої смертності, скорочення неписьменності серед дорослого населення, зростання тривалості життя.

Одним із найбільш поширених підходів до оцінювання якості економічного зростання є підхід, розроблений у рамках Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй. Він базується на інструментарії обчислення індексу розвитку людського потенціалу на основі 3 показників: валовий національний дохід на душу населення, освіченість та тривалість життя.

Систематизувавши існуючі науково-методичні підходи до оцінювання якості економічного зростання в країні, ми дійшли висновку, що її слід оцінювати

за напрямками якості факторів виробництва, вироблених товарів і послуг, галузевої (секторальної) структури економічної системи, розвитку регіонів країни та соціальних стандартів. Не менш важливою характеристикою поряд з якістю економічного зростання є його стійкість. При цьому основне змістовне навантаження відбувається не на постійності системи чи об'єкта, а на збереженні їх сприятливих якостей за несприятливого впливу зовнішнього середовища.

Без типологізації факторів економічного зростання ми не зможемо детально дослідити аспекти економічного зростання.

Макроекономічні фактори економічного зростання можуть бути поділені на три групи: фактори пропозиції, фактори попиту і фактори розподілу.

Фактори пропозиції зумовлюють фізичну здатність економіки до зростання, сюди відноситься: кількість і якість природних ресурсів і трудових ресурсів; обсяг основного капіталу; нові технології;

Фактори попиту характеризуються тим, що макроекономічне середовище має забезпечувати такий рівень сукупних витратів, за якого повністю використовуються наявні ресурси.

Несприятливе макросередовище (високі податкові та процентні ставки, низький рівень завантаження виробничих потужностей та ін.) сповільнює економічне зростання, бо не забезпечує повного використання ресурсів.

Фактори розподілу суттєво впливають на чинники пропозиції, так і розподілу національного продукту та доходу. До *чинників розподілу* відносять саме розподіл природних, трудових і фінансових ресурсів країни, який повинен організовуватись таким чином, щоби більшою мірою сприяти економічному росту (приросту продукції, поліпшенню її якості й вдосконаленню виробництва).

Поряд з факторами, що зумовлюють економічне зростання, існують і такі, які стримують його. До них належать: законодавча діяльність держави в галузі охорони праці, навколишнього середовища та інші.

Економічне зростання є однією з цілей макроекономічної політики. Тому його темпи залежать від ефективності заходів цієї політики[5].

У процесі дослідження сутності економічного зростання та таких його важливих характеристик, як якість і стійкість, ми дійшли висновку, що феномен економічного зростання з позиції його якості і стійкості має наступні характерні риси: економічне зростання характеризується структурою, чинниками і джерелами, які визначають в кінцевому рахунку його якість; економічне зростання є нерівномірним процесом, що визначає спрямованість економічної політики на забезпечення його стійкості; економічне зростання вимірюється, проте не обмежується позитивною динамікою ключових показників національних рахунків; економічне зростання, його якість і стійкість повинні оцінюватися з позиції суб'єктів мікро- та макроекономіки; якісне і стійке економічне зростання носить системний характер – неможливо забезпечити економічне зростання шляхом впливу на окрему групу факторів. Економічне зростання вимагає комплексного підходу до формування і реалізації усіх напрямів економічної політики. Перспективними напрямками досліджень є розробка науково-методичних підходів до оцінювання якості і стійкості економічного зростання країни.

2. Аналіз основних показників макроекономічного зростання: національний тренд

Для того, щоб виміряти результат економічного зростання застосовують ряд показників. Вони умовно поділяються на три групи показників, перші дві є кількісними, а третя якісною [3].

Перша група показників є кількісною, до неї входять такі показники: реальний ВВП, чистий національний продукт і національний дохід. Для визначення економічного приросту розраховують їхнє збільшення чи зменшення, що відповідно показує процеси в економіці - економічне зростання або спад. Номінальний ВВП не можна вважати показником економічного зростання, так як він може зростати за рахунок інфляційних процесів, і для цього потрібно дефлювати ВВП. Дефлятором ВВП називають індекс цін, який обраховується 3 методами. Однак індекси Ласпайреса і Пааше є не точними, перший є заниженим, а другий є завищеним, тому використовують індекс Фішера, урівноважує ці два показники.

Але для ґрунтового виміру економічного зростання першої групи показників не достатньо. Це зумовлене тим, що економічне зростання може бути і екстенсивного типу, а значить на добробуті населення воно ніяк не відіб'ється.

Для цього використовують другу групу показників, а саме реальний ВВП на душу населення, чистий національний продукт на душу населення і національний дохід. Аналізуючи вже ці показники, ми можемо сказати вже більш точно про економічну ситуацію в країні і дослідження динаміки цих показників покаже нам дійсно чи є приріст виробництва в економіці. Але ми так і не можемо дослідити дійсно реальний добробут населення. Тому для дослідження зростання добробуту використовують третю групу показників. Ця група показників є якісною, так як показує не просто зростання цифр, а покращення самого життя населення [7]. Хоча ці показники не показують прямого економічного зростання.

До цієї групи показників можна віднести наступні показники: тривалість життя, рівень освіти, рівень зайнятості, рівень життя і інші. Також, щоб порівняти добробут в державах використовують індекс людського розвитку. Цей індекс вимірюється кожного року ООН і формуються списки країн по цьому індексу. Він в себе включає три найважливіші показники: реальний ВВП на душу населення, рівень освіти і середня тривалість життя.

Отже всі 3 групи показників є дієвими для визначення економічного зростання і приросту добробуту в державі. Аналізуючи їх, можна зробити висновки, щодо економічного зростання і його виміру.

Економічний тренд – це вектор, що показує розвиток економіки у довгостроковому періоді [5; с. 263]. Він може бути як спадним так і зростаючим.

Економічний тренд формується під дією всіх чинників економічного зростання в сукупності. Основним показником якого є реальний ВВП. Також можна використати і номінальний ВВП для аналізу, але з поправкою на те що він буде виражений у іноземній валюті.

Таблиця 1. – Динаміка ВВП в Україні за 2010-2017 рр.

за даними: <https://seosait.com/dinamika-vvp-ukrainy-s-2002-po-2017-gody/>

Показники	Динаміка ВВП України							
	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
ВВП, факт. ціни, млн. грн. (номінальний ВВП)	1 079 376	1 299 991	1 404 669	1 465 198	1 586 918	1 988 544	2 383 182	2 982 900
ВВП, ціни попереднього року, млн. грн. (реальний ВВП)	949 619	1 138 338	1 303 094	1 404 293	1 369 190	1 431 836	2 034 430	2 147 570
ВВП, постійні ціни 2010 р., млн. грн. (реальний ВВП)	1 079 376	1 138 338	1 141 055	1 140 750	1 066 394	961 698	996 236	1 013 345
ВВП на душу населення, грн. (номінальний ВВП/особу)	24 798	29 980	32 480	33 965	36 904	46 413	55 848	70 210

ВВП на душу населення, ціни попереднього року, грн. (реальний ВВП/особу)	21 817	26 252	30 132	32 553	31 841	33 419	47 680	56 218
--	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Впродовж 2010–2013 рр. реальний ВВП мав тенденцію до щорічного зростання. Така динаміка вказувала на незначне, проте все ж таки зростання економіки України загалом. Але у 2014 р. зростання обсягу номінального ВВП порівняно з 2013 р. сягнуло 121 717 млрд. грн., або 108,3%, водночас обсяг реального ВВП у 2014 р. впав на 35 103 млрд. грн., або до 97,5%. Такі значні перепади, коли номінальний ВВП зростає, а реальний падає, відбуваються під час інфляції у зв'язку зі зростанням цін на товари та послуги з одночасним скороченням обсягів виробництва, споживанням цих товарів. У підсумку скорочується купівельна спроможність населення, а також спостерігається падіння рівня життя.

Фактичні темпи зростання реального ВВП України у 2017 р. виявилися на 2,5% вищими за очікування Національного банку, які опубліковані в Інфляційному звіті регулятора за січень 2018 р. (2,1%). Про це йдеться в коментарі НБУ щодо фінальної статистики про зростання ВВП за 2017 р. на 2,5%. Регулятор зазначив, що відновлення економіки України відбувається стрімкіше очікувань, а основним драйвером зростання став споживчий попит, також вагомим рушієм залишалась інвестиційна активність. Крім того, зростанню реального ВВП сприяють зовнішні умови, оскільки обсяги експорту товарів та послуг у реальному вираженні зросли на 3,5% рік до року [2].

Так, новий рівень номінального ВВП зумовила грошово-кредитна політика держави, яка вилилася в значну інфляцію (дефлятор ВВП – 22 %) в умовах падіння виробництва:

- ОВДП, розміщені на первинному ринку в 2017 році, – + \$ 3,7 млрд (105,4 млрд грн);

- збільшення грошової маси (агрегат M0) у 2017 році – + \$ 1,3 млрд (37,84 млрд грн);

- державні та приватні зовнішні запозичення (приплив капіталу за фінансовим рахунком) – + \$ 6,4 млрд (169,9 млрд грн);
- прямі інвестиції в 2017 році – + \$ 2,3 млрд, або 60,9 млрд грн (26 % із них – операції з переоформлення боргу в статутний капітал банків);
- грошові перекази з-за кордону в 2017 році – + \$ 9,2 млрд (244,2 млрд грн).

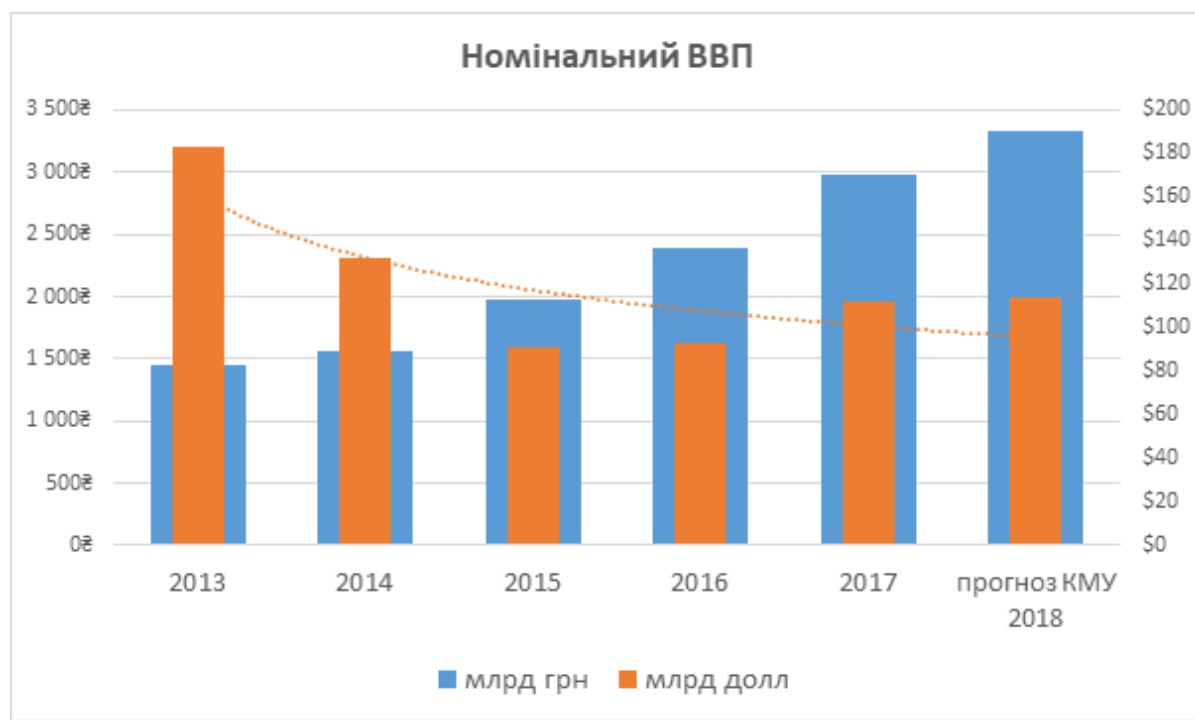

Рис.1 Номінальний ВВП в Україні за 2013-2017 рр.

За даними:

<http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/globalnyj-analiz-bazovyh-makroekonomichnyh-pokaznykiv-ukrayiny-2013-2017-rr/>

Виникає питання: в Україні в цілому економічний потенціал зростає (ном. ВВП у грн. екв.) чи все-таки відбувається падіння (ном. ВВП у дол. екв.)? Чітку відповідь на нього дає аналіз реального ВВП, який вимірюється в постійних (незмінних, базових) цінах. Іншими словами, на величину цього показника впливає лише зміна обсягів виробництва, але на ньому не позначаються можливі інфляційні й девальваційні процеси, наслідки яких досліджено нижче.

Рис.2 - Реальне ВВП в Україні за 2010-2017 рр.

За даними: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/gdp2010-2018.pdf>

Аналіз рис. 2 динаміки реального ВВП показав падіння виробництва. Навіть +2,4 % у 2016 році та +2,5 % у 2017 році до реального ВВП не відповідає очікуваним прогнозам, оскільки дані зводяться у відношенні до попереднього року. Як бачимо з графіка, стрімке падіння реального ВВП протягом 2014–2015 років підтверджує лише те, що економіка країни повернулася до 2000-х років.

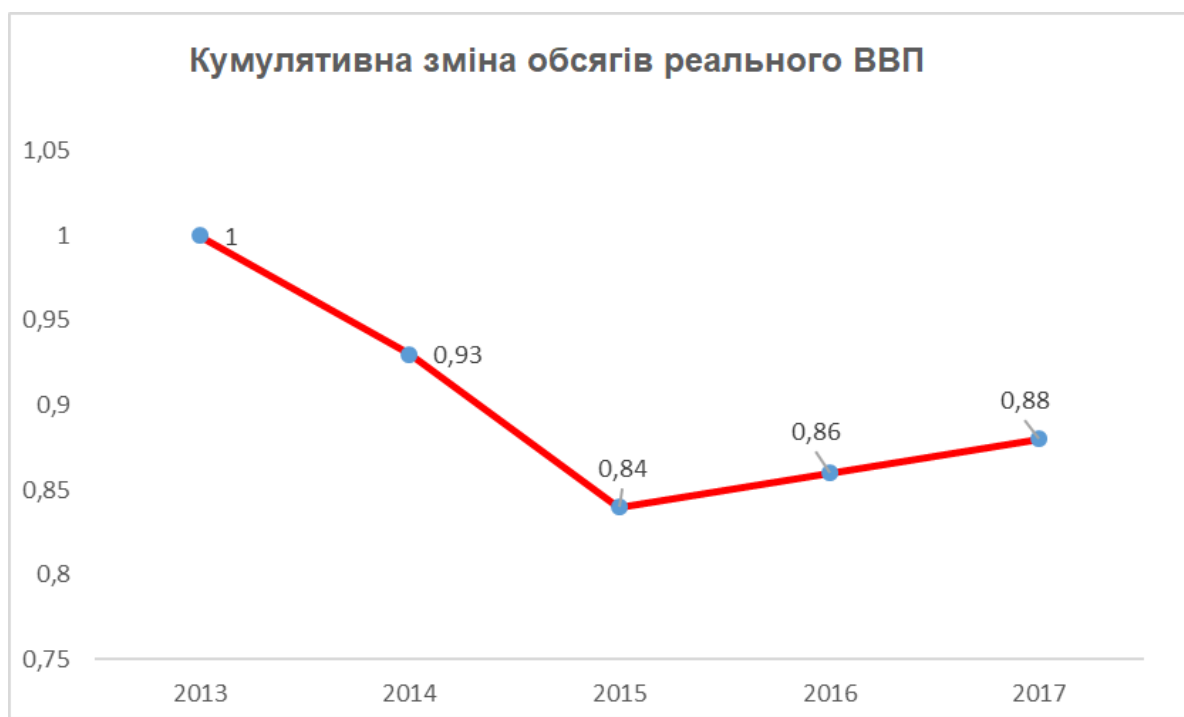

Рис. 3 – Кумулятивна зміна обсягів реального ВВП за 2013-2017 рр.

за даними:

<http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/globalnyj-analiz-bazovyh-makroekonomichnyh-pokaznykiv-ukrayiny-2013-2017-rr/>

Кумулятивне падіння реального ВВП з кінця 2013 року становить -12 %. Так, у випадку навіть дуже оптимістичного сценарію розвитку економіки (+3 % реального ВВП за результатами року), вітчизняній економіці знадобиться п'ять років, аби вийти лише на базовий рівень 2013 року [22].

Разом із тим, при підрахунку реального ВВП можливі маніпуляції через принципову розбіжність за значенням чистого експорту між даними Держстату та Нацбанку. Так, різниця в розрахунках торгового балансу НБУ (дефіцит – \$ 8,6 млрд) і Держстату (дефіцит – \$ 1,24 млрд) сягає 6,5 % номінального ВВП за відповідний рік. НБУ оперує даними за операціями ЗЕД, отриманими від банків (здійснюють ЗЕД-розрахунки), а Держстат отримує інформацію на підставі анкетування підприємств (юрособи, чисельність робітників яких перевищує 10 осіб). Тобто, Держстат не враховує експортні операції торгових компаній, у штаті яких перебуває до 10 осіб, а це значно спотворює загальну статистику.

Крім того, важливий факт: НБУ в березні 2018 року змінив методичку підрахунку обсягу приватних грошових переказів в Україну і ретроспективно перерахував річні розміри приватних переказів за 2015–2017 роки – вони були збільшені на \$ 2 млрд, або 1,8 % ВВП [22].

Нацбанк зробив припущення, що більшість мігрантів привозять зароблені кошти особисто – тому рівень приватних переказів неформальними каналами істотно збільшився (різниця після перерахунку: 2015 – + \$ 1,6 млрд; 2016 – + \$ 2 млрд; 2017 – \$ 2,5 млрд), а суми офіційних переказів залишаються низькими. Перерахунок за переказами через банки та міжнародні платіжні системи не може бути істотним, бо НБУ є первинним розпорядником аналізованої інформації.

Оцінене Держстатом «зростання» ВВП у 2017 році пов’язане з майбутніми виплатами комітету кредиторів додаткових відсотків від росту номінального ВВП (умова реструктуризації боргів часів Яценюка–Яресько), які активізуються, як тільки номінальний ВВП України перевищить \$ 125,4 млрд, а річний – сягне 3 %.

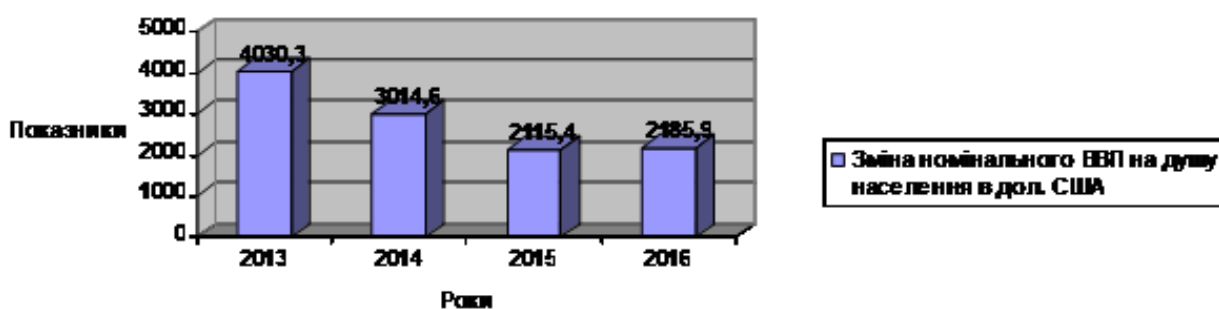

Рис. 4 – Зміна номінального ВВП в Україні на душу населення

За даними:

<http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/globalnyj-analiz-bazovyh-makroekonomichnyh-pokaznykiv-ukrayiny-2013-2017-rr/>

Аналіз номінального ВВП на душу населення лише підтверджує вищевикладену тенденцію падіння економіки та її вплив на населення, доходи якого прямо пропорційні рівню економічної ситуації.

Вітчизняні можновладці нерідко зіставляють свою економіку з економіками інших нині успішних, а раніше бідних країн. Проте реальність інша: білоруси, поляки, словаки вже давно вирвалися вперед; суперниками за капітал і ринки ми з

ними в найближчому майбутньому не будемо. На жаль, Україна на економічній карті світу наразі перебуває поряд із країнами Африки та іншими державами третього світу, і саме такі порівняння є більш актуальні.

Саме постійний відкладений дефіцит товарної маси, падіння якісних характеристик продукції та відсутності платоспроможного попиту стануть підставами для формування подальших інфляційних піків.

Так, штучне підвищення в два рази мінімальної заробітної плати в 2017 році та на 16,3 % – за поточний, без реального розвитку виробництва, викликав більший розмір середніх витрат виробництва, що є основою для розгортання інфляції витрат. Якщо Уряд і Національний банк не знайдуть у своєму розпорядженні інструментів управління інфляційними очікуваннями, то на основі пружини «заробітна плата – ціни» виникне некерована інфляція зі швидким темпом росту цін, що чинитиме особливо руйнівний вплив на зайнятість і випуск, бо в цих умовах економічно вигідно вкладати кошти в спекулятивні операції, а не в інвестиції. Ситуація недовіри до непослідовної політики Уряду й Національного банку є сприятливим «середовищем» для розгортання некерованої інфляції.

Рис.5 – Динаміка інфляції з 2010 – 2017 рр.

За даними:

<http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/globalnyj-analiz-bazovyh-makroekonomichnyh-pokaznykiv-ukrayin-y-2013-2017-rr/>

Крім того, великі руйнівні економічні наслідки викликав розрив між інфляцією та реальним ВВП. Зростання цін було вигідним тільки Уряду, який через інфляційні процеси виконував показники надходжень державного бюджету. У той же час в умовах відсутності ділової активності та подорожчання собівартості (за рахунок тарифів) вітчизняні підприємства опинилися в складній фінансовій ситуації.

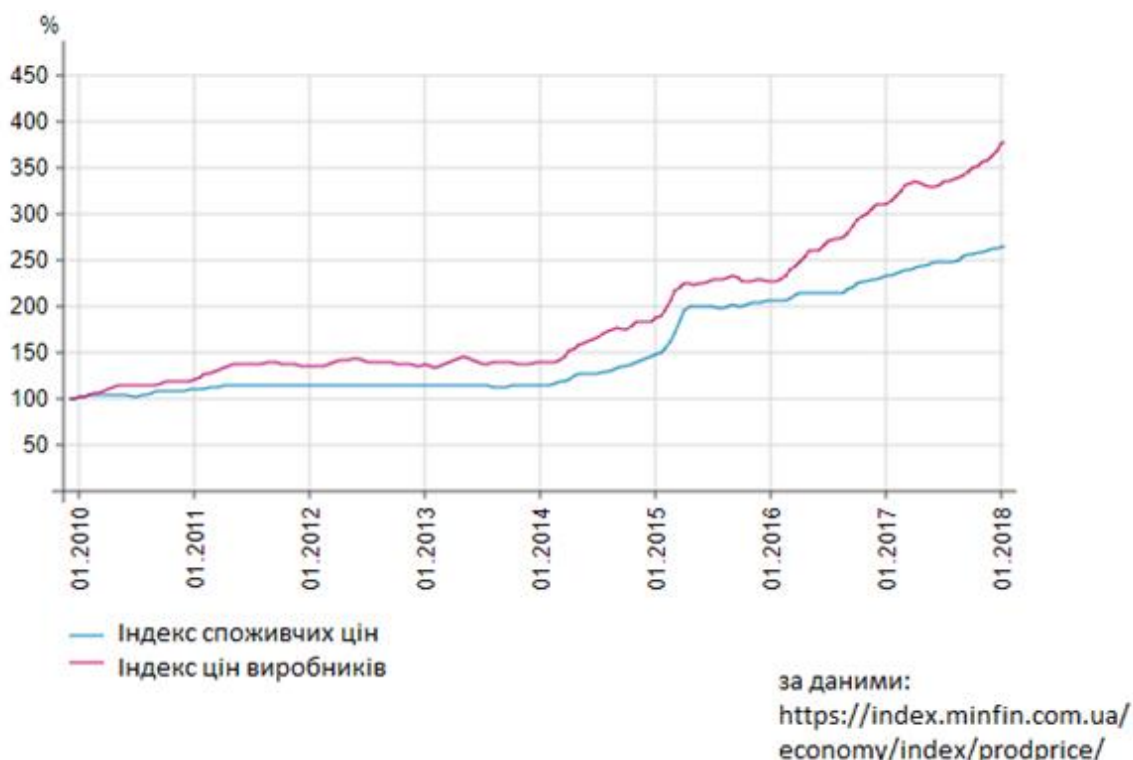

Рис. 6 – Динаміка індексів інфляції і цін виробників в Україні

Підтвердженням висновків стосовно вищої (ніж офіційні дані) інфляції є зменшення індексу промислового виробництва за 2017 рік на 3 %, скорочення заощаджень населення (збільшилося в 4 рази – до 69 млрд грн), падіння роздрібною торгівлі на 43,9 %.

Завдяки тому, що облікова ставка тепер перебуває на рівні 17 %, посилилася прибутковість за депозитами та ОВДП – так НБУ вдалося трохи зменшити ліквідність на ринку й дещо заспокоїти інфляцію під кінець року. Однак у майбутньому вказаний крок негативно вплине на ділову активність бізнесу, бо збільшиться вартість позикових ресурсів.

У бюджеті на 2018 рік Уряд заклав показник інфляції у 9 %. Втім, як і в минулому році, в економіці країни не відбуваються фундаментальні макроекономічні зміни, що сприяли б її уповільненню. По-перше, високий рівень чинної облікової ставки не дозволить інфляції знизитися нижче 14 %. По-друге, закладений середньорічний курс долара в бюджеті в 29,3 грн/\$ свідчить про девальвацію нацвалюти на 10 %, а це додатково спричинить зростання цін.

Неефективна державна політика призводить до деструктивних дій, які кумулятивно впливають на населення, заганняючи його за межу бідності. Крах економіки, втрата банківського сектору, відтік інвестицій стали наслідком безвідповідальності та безкарності виконавчої влади. Відсутність чіткого й об'єктивного плану виходу з кризи залишає нашу державу в стані економічно-соціального хаосу. Здебільшого законодавчі та урядові ініціативи вже на стадії первинного аналізу та прогнозування створюють глибші й серйозніші подальші проблеми. Тому розробка структурної довгострокової концепції політично-економічного виходу з кризи як послідовного плану до чітких дій може сприяти відбудові процвітаючої країни.

3. Межі економічного зростання та його державне регулювання

2014 рік увійшов в історію незалежної України як рік найскладніших випробувань. В 2014 році Україна зазнала територіальних втрат, складних випробувань. Перед нею постала загроза економічного спаду та втрати власної державності та суверенності внаслідок агресії з боку Росії.

Оскільки цей конфлікт руйнує господарську діяльність, перешкоджає у збиранні податків, несприятливо позначається на експорті та зменшує довіру інвесторів. В Україні існують структурні та макроекономічні дисбаланси, що визначають низьку конкурентоспроможність: висока залежність ВВП від напів-сировинного та низькопродуктивного експорту; вузькими та нерозвинутими внутрішніми виробничими та товарними ринками; значним рівнем диференціації доходів; непрозорою і корумпованою системою державних фінансів; слабкими грошовими та фінансовими ринками тощо.

Внутрішні ризики розвитку економіки України пов'язані з:

- військовими діями на Донбасі, які призводять до скорочення виробництва у регіоні, погіршення умов залучення зовнішнього фінансування та зростання видатків бюджету на фінансування силових відомств і відновлення зруйнованої інфраструктури;
- зростанням боргового навантаження на бюджет;
- розширення обмежень у фіскальній і монетарній сферах, збереження

валютної і цінової нестабільності та загальної економічної невизначеності, суттєве зниження доходів і добробуту населення, а отже й рівня платоспроможного попиту.

Визначною умовою переходу до економічного зростання є побудова привабливого інвестиційного оточення в країні.

Надання тенденціям економічного пожвавлення інвестиційного напрямку, котрий здатний створити засади міцного довготермінового економічного зростання, потребує цілеспрямованої інвестиційної політики, котра б сприяла зміцненню процесів генерування інвестиційних ресурсів в Україні, концентрації їх використання на пріоритетах, що сприяють максимально ефективній модернізації економіки відповідно до викликів, котрі приходять у після кризовий період у світовій економіці, розширенню частки інвестиційного спрямування наявних доходів суб'єктів господарювання, громадян, держави. Ключовим завданням державної інвестиційної політики має стати утворення мотиваційного механізму для суб'єктів господарювання, який стимулюватиме прийняття ними ефективних інвестиційних рішень.[7]

Монетарна політика країни зобов'язана теж підтримувати стабільне економічне зростання. Виходячи з цього, для забезпечення економічного зростання в Україні монетарна політика має бути підрядна завданню підняття конкурентоспроможності вітчизняної економіки на засадах забезпечення фінансової стабільності як такого стану фінансової системи, за якого досягається повна задоволеність потреб суб'єктів господарювання у фінансових ресурсах.

Для цього мають бути у пріоритетному порядку вирішені наступні завдання:

1. Досягнення стабільності банківської системи як необхідної умови поновлення стабільних процесів у сфері кредитування.

2. Формування впливових інструментів регулювання величин та структури

грошової пропозиції з метою мінімізації монетарних факторів інфляційних процесів.

3. Зведення до мінімуму немонетарних чинників інфляції.

4. Розбудова на пріоритетних засадах системи інвестиційного кредитування структурної модернізації реального сектору економіки.

5. Зниження валютних ризиків.

Національний банк України має здійснювати таку валютно-курсову політику, яка б спрямовувалась на посилення національної валюти, підвищення її стійкості до негативних впливів та згладжування курсових стрибків.

В довгостроковій перспективі із розвитком ринкових механізмів курсоутворення пряме державне втручання у процеси курсоутворення має плавно послаблюватися одночасно із розвитком системи страхування валютних ризиків як шляхом розповсюдження ринкових інструментів, так і через удосконалення державного контролювання за валютними операціями і позиціями суб'єктів валютних відносин. [18]

Необхідно теж перетворення бюджетних ресурсів та зниження податкового навантаження.

Напрями удосконалення бюджетних та фіскальних механізмів для забезпечення економічного зростання:

- прийняття нормативних актів щодо реформування бюджетної системи, як-от податкового механізму, його трансформації із фіскального інструменту на дієвий спосіб соціально-економічної стратегії держави;

- податкова система має стимулювати інвестиційно-інноваційні процеси та екологічно збалансований розвиток вітчизняної економіки. Потрібне зміцнення фінансів суб'єктів господарювання, зниження частки державного споживання у структурі ВВП, скорочення податкового навантаження, посилення захисту

платників податків, спрощення процедури оподаткування.

Необхідно забезпечення наповненості доходної частки бюджету, для цього потрібно: виключати безпідставні податкові пільги і права та виробити єдині для всіх умови оподаткування; збагатити податкову базу через оподаткування нерухомості; відмінити відстрочення сплати ПДВ при імпорті товарів шляхом видачі податкового векселя; створити прозорий механізм відшкодування ПДВ для запобігання зловживань у цій сфері; підняти ступінь добровільної сплати податків і зборів для недопущення нарощування податкового боргу; підняти ефективність роботи податкових структур.

Важливим напрямом стратегії економічного зростання є і соціальна політика, яка повинна спрямовуватись на створення необхідних умов для підвищення добробуту населення країни, передусім за рахунок ділової активності, стимулювання трудової і підприємницької діяльності, а на цьому ґрунті збільшення платоспроможного попиту. Забезпечення стабільних темпів розвитку економіки країни в середньо- й довгостроковій перспективі потребують обов'язкового вирішення цих фундаментальних проблем [20].

Суттєвим чинником забезпечення сталого економічного зростання України має стати активізація малого і середнього бізнесу. Світовий досвід показує, що саме малі підприємства можуть розв'язати такі завдання, як структурна перебудова економіки, насичення ринку найрізноманітнішими товарами і послугами, створення додаткових робочих місць. Малий бізнес послаблює монополізм і забезпечує конкуренцію. Однак, поки що став в Україні реальною базою для розвитку ринкової економіки.

Розвиток малого бізнесу гальмують: недосконала держава політика щодо його підтримування; високі податки; обмеження на окремі види діяльності; адміністративні бар'єри; бюрократична тяганина в отриманні ліцензій; ще не сформована позитивна громадська думка щодо підприємницької діяльності тощо.

На мою думку, тільки успішна реалізація і поєднання всіх вище зазначених заходів зможе забезпечити стале економічне зростання в Україні. Безпосередній механізм проведення необхідних для досягнення економічного зростання перетворень досить складний. Він передбачає поєднання різноманітних заходів не тільки економічного, а й законодавчого характеру.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи все вище зазначене можна сказати, що економічне зростання - це основний показник розвитку і добробуту будь-якої країни. Який забезпечує приріст виробництва, використовується для вирішення внутрішніх і міжнародних соціально-економічних проблем. Впливає на авторитет країни в світі, дозволяє забезпечити більш високий рівень життя громадян країни

1. Економічне зростання залежить від кількості та якості економічних ресурсів, які використовуються в процесі виробництва, а також від продуктивності праці, яке відбувається на основі впровадження НТП.

Оскільки основними чинниками економічного зростання є: праця, капітал, земля та підприємницькі здібності. Вони є між собою тісно взаємопов'язані та переплетенні.

Головною метою економічного зростання є збільшення обсягів економічних благ, що сприяє поліпшенню життя населення, створенню стабільної сприятливої соціально-політичної ситуації в країні, підвищенню її міжнародного авторитету. Одним із найважливіших завдань, яке безпосередньо пов'язане з перспективами подальшого зростання, є інвестиційна підтримка галузей, котрі виробляють високотехнологічну продукцію.

2. Аналізуючи динаміку ВВП сьогодні, вважаємо дуже актуальними питання економічної безпеки. Економічна безпека є однією з головних складових національної безпеки, тому оцінювання її рівня є необхідним питанням. Складовими економічної безпеки є виробнича, демографічна, енергетична,

зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна, макроекономічна, продовольча, соціальна, фінансова безпеки [10]. На нашу думку, до економічної безпеки держави варто віднести ті складові елементи, які характеризують лише економічні процеси та суміжні з ними явища, а саме інвестиційно-інноваційну, фінансову, зовнішньоекономічну, продовольчу та енергетичну безпеки.

3. З урахуванням сучасного макроекономічного стану очевидна необхідність розроблення нового підходу до розв'язання проблем економічного зростання в Україні.

Цей підхід повинен поєднувати у собі заходи грошово-кредитного регулювання і політику розвитку виробництва із залученням усіх можливих фінансових ресурсів. Безпосередній механізм проведення необхідних для досягнення економічного зростання перетворень досить складний. Він передбачає поєднання різноманітних заходів не тільки економічного, а й законодавчого характеру. Всі зусилля держави повинні бути спрямовані на створення умов для першочергового освоєння вітчизняними товаровиробниками внутрішнього ринку.

Список використаних джерел

1. Безугла В.О. Парадигма економічного зростання в умовах відкритої економіки // Modern trends in scientific thought development: Materials Digest of the 2nd International Scientific and Practical Conference Economic Sciences. – Odessa: InPress, 2011. – P. 160–163.
2. Валовий внутрішній продукт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
3. Висоцька І.Б. Чинники економічного зростання // Фактори економічного зростання: Збірник наук. праць Інституту економіки НАН України. – К., 2001. – С. 4–11.
4. [Електроний ресурс]
Режим доступу: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/ape_2015_2_11%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/ape_2015_2_11%20(1).pdf)
5. [Електроний ресурс]
Режим доступу:
http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21285/2/SSEP_2016_Artemenko_L_B-Otsinka_stanu_ta_shliakhy_32-51.pdf
6. Єрохін С.А. Структурна трансформація національної економіки (теоретико-методологічний аспект): Монографія. – К.: Світ знань, 2002. – 528 с.
7. Кабаці Б.І. Теоретичні аспекти дослідження впливу фінансово-кредитного механізму регулювання на економічне зростання // Науковий вісник НЛТУ України.– 2013.– Вип. 23.17. – С. 210–217.
8. [Електроний ресурс]
Режим доступу: http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/2133/DIS_Ogol_.pdf
9. Лутчин Н. Статистичне вивчення якості та стійкості економічного зростання: регіональний аспект // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.– 2011.– №129. – С. 29–32.
10. Міщук О.В. Стратегія стійкого розвитку в забезпеченні умов економічного зростання, 2008 // www.confcontact.com.
11. [Електроний ресурс]
Режим доступу:

https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/50619/6/Frolov_%20Sutnist_i_kryterii_ekonomichnoho_%20zrostannia%20.pdf

12. [Електроний ресурс]

Режим доступу:

<http://journals.pu.if.ua/index.php/mre/article/viewFile/3144/3179>

13. Самуэльсон П., Нордхаус В. Экономика. Economics: Учеб. пособие / Пер. с англ. – 16-е изд. – М.; СПб.; К.: Вильямс, 2000. – 688 с.

14. Сазик І.В. Якісне економічне зростання в Україні: сучасний стан і шляхи забезпечення // www.economy.nayka.com.ua.

15. Чепінога В.Г. Основи економічної теорії: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 456 с.

16. [Електроний варіант]

Режим доступу: <https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=585723> 2012р

17. [Електроний ресурс]

Режим доступу:

https://pidruchniki.com/1209061338084/politekonomiya/ekonomichne_zrostannya_a_rozvitok

18. Якість економічного зростання / В. Томас, М. Дайламі, А. Дарешвар та ін.; Пер. з англ.; Наук. ред. пер. О. Кілієвич. – К.: Основи, 2002. – 350 с.

19. Bade, R., Parkin, M. (2003). Foundations of Macroeconomics. 4th Edition. Boston: Addison Wesley Higher Education. 250 p. 19. Kuznets, S. (1966). Modern Economic Growth. Yale University Press: New Haven. 230 p.

20. Офіційний сайт Державної служби статистики України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

21. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>

22. [Електроний ресурс]

Режим доступу :

<http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/globalnyj-analiz-bazovyh-makroekonomichnyh-pokaznykiv-ukrayiny-2013-2017-rr/>